Principiile 3R, bunastarea animalelor de laborator si cultura ingrijirii

Dr. Andronie Ioana

Cercetarea si bunastarea animalelor

- stiinta si bunastarea animalelor merg mana in mana, de ex. daca un animal traieste stresul sau durerea, aceasta ar putea afecta rezultatele cercetarii.
- Prin urmare, are sens stiintific sa adapostim animalele in cele mai bune conditii si sa ne asiguram ca primesc cea mai buna ingrijire din partea ingrijitorilor calificati si cu experienta.
- Ceea ce au nevoie animalele nu este intotdeauna acelasi lucru cu ceea ce cred oamenii ca ar avea nevoie, asa ca oamenii de stiinta inca studiaza care sunt mediile de crestere preferate de diferitele animale.

Cercetarea si principiul celor 3R

- Principiile directoare care stau la baza utilizarii umane a animalelor in cercetarea stiintifica sunt cei 3R.
- Orice cercetator care intentioneaza sa foloseasca animale in cercetarile lui trebuie sa arate mai intai de ce nu exista alternativa si ce se va face pentru a minimiza numarul si suferinta, adica:
  - **inlocuit**i utilizarea animalelor cu tehnici alternative sau evitati cu totul utilizarea animalelor.
  - **Reduceti** la minimum numarul de animale folosite, pentru a obtine informatii de la mai putine animale sau mai multe informatii de la acelasi numar de animale.
  - **Rafinati** modul in care sunt efectuate experimentele, pentru a va asigura ca animalele sufera cat mai putin posibil. Aceasta include o locuinta mai buna si imbunatatiri ale procedurilor care reduc la minimum durerea si suferinta si/sau imbunatatesc bunastarea animalelor.

Cercetarea, bunastarea animalelor si cei 3R

- ✓ Sunt sinonime cu masurile de crestere a bunastarii animalelor utilizate in cercetare,
- ✓ Ofera un set clar de directii pentru cresterea bunastarii animalelor utilizate in cercetare, a culturii ingrijirii si ajuta la imbunatatirea rezultatelor stiintifice,
- o au ridicat profilul bunastarii animalelor in randul cercetatorilor biomedicali,
- o au stimulat cercetarea privind metodele alternative, metodele mai umane, un mediu si o crestere mai buna.
- o au asigurat un cadru etic pentru cercetare, care la randul ei garanteaza societatii o anumita liniste.

Bunastarea animalelor si cei 3R

- Implementarea celor 3R variaza in continuare pe mapamond.

- Este nevoie de educatie continua, investitii si mare atentie pentru cei 3R, pentru a se asigura ca utilizarea animalelor in cercetare este redusa la minimum si ca bunastarea acestora este maximizata.

Dar ce intelegem prin bunastarea animalelor?

- in linii mari bunastarea se refera la starea fizica a animalelor, la starea lor afectiva si la naturaletea unui animal ca individ.

  - ”Cele cinci libertati: libertatea de a nu trai foame si sete; disconfort; durere, leziuni sau boala; si frica si stres; si libertatea de a exprima comportamentul normal”. Farm Animal Welfare Council. 1979
  - „Bunastarea unui individ este starea sa in ceea ce priveste incercarile sale de a face fata mediului sau.” Aceasta include cat de mult efort este necesar pentru a putea face fata si masura in care acele incercari au succes - Broom DM. 1986
  - ”Bunastarea animalelor are legatura cu sentimentele traite de animale: absenta unor sentimente negative puternice numite suferinta si (probabil) prezenta unor sentimente pozitive, numite placere.” - Duncan IJH. 2005
  - ”Cele cinci nevoi: „nevoia [a unui animal] de un mediu adecvat,... de o dieta adecvata,... de a putea prezenta modele de comportament normale,... de a fi gazduit cu sau in afara de alte animale si... de a fi protejat de durere, suferinta, rani si boala.” - Parliamentul United Kingdom. Animal Welfare Act (2006).
  - ”Cele cinci domenii: nutritie, mediu, sanatate, comportament si stare mentala”. Mellor 2015

Definitii si modele ?

- Fiecare definitie are puncte tari si slabe, in functie de contextul exact al bunastarii animalelor, cum ar fi speciile cu care se lucreaza, ceea ce ne preocupa si intervalul de timp pe care il luam in considerare.

- Diferitele definitii pot fi privite ca un „set de instrumente”care ajuta la abordarea diferitelor probleme de la caz la caz mai degraba decat sa existe o definitie universala a bunastarii.

- O definitie sau un model adecvat de bunastare insa poate ajuta utilizatorii sa decida ce sa masoare si/sau dupa ce criterii sa evalueze nivelul bunastarii.

Concepte inrudite si frecvent confuze

- Bunastarea unui animal poate fi afectata de boala, de modul de crestere, de relatia om-animal, de scopul pentru care este folosit animalul, productivitatea sau performanta acestuia.
- Cu toate acestea, bunastarea animalelor nu este aceeasi cu conceptele definite.
- Bunastarea animalelor este confundata de multe ori cu *conservarea* (care se refera la conservarea speciilor, mai degraba decat protejarea bunastarii individuale) si cu *etica* (care se refera la procesele de luare a deciziilor cu privire la ceea ce este corect sau gresit din punct de vedere moral).

Cele Cinci Domenii ale bunastarii si cultura ingrijirii

- Modelul CCD reprezinta un dispozitiv de focalizare ce usureaza evaluarea sistematica, structurata, cuprinzatoare si coerenta a bunastarii animalelor.
- Nu este o definitie a bunastarii animalelor, nici nu se doreste a fi o reprezentare exacta a structurii si functiei corpului.
- Scopul fiecaruia dintre cele cinci domenii (nutritie, mediul de crestere, starea de sanatate, interactiunile comportamentale si starea afectiva), este de a atrage atentia asupra domeniilor relevante atat pentru evaluarea bunastarii animalelor cat si pentru managementul bunastarii inclusiv cultura ingrijirii in diversele sectoare de utilizare a animalelor.

Ce este cultura ingrijirii ?

- Termenul este folosit din ce in ce mai frecvent dupa ce a fost mentionat in preambulul textului Directivei UE 2010/63/UE, drept „climat de ingrijire” al animalelor.
- Cultura ingrijirii inseamna ceea ce gandim, ceea ce facem si cum colaboram pentru a obtine un impact pozitiv asupra bunastarii animalelor.
- Cultura ingrijirii este termenul folosit de peste 10 ani in contextul stiintei animalelor de laborator si reprezinta un angajament fata de:
    - bunastarea animalelor,
    - ingrijirea personalului implicat,
    - transparenta si deschidere
    - calitate si integritate stiintifica.
- Asigurarea faptului ca personalul este sprijinit emotional este un element cheie si o trasatura definitorie a unei culturi a ingrijirii.
- Desi exista reglementari ce guverneaza lucrul cu animalele de laborator, toti cei implicati trebuie sa depaseasca ceea ce este legal si sa se implice in a stabili o cultura a ingrijirii pentru a asigura compasiunea si respectul fata de animalul folosit in cercetare si fata de personalul implicat.

Cultura ingrijirii si importanta ei in bunastarea animalelor si a oamenilor

- Spre deosebire de bunastare, ingrijirea este un concept dificil de identificat si cu toate acestea suntem de acord ca aceasta inseamna a lucra fizic sau emotional, pentru a imbunatati situatia/starea altuia. Rezultatele acesteia sunt foarte importante, deoarece daca cei ingrijiti nu au nici un beneficiu, probabil ca nu a fost vorba despre nicio grija fata de acestia, iar absenta ingrijirii se numeste ..... neglijenta.
- Munca de ingrijire poate lua doua forme: grija pentru cineva (sau ceva) si ingrijirea. Daca ne referim la ingrijirea unui animal, avem in vedere practicile de crestere si asigurarea bunastarii. Sa ne pese insa de un animal este total diferit, este afectiv, este un sentiment, de aceea este un consens general de acord ca pentru a exista grija, ingrijirea este foarte importanta.
- O cultura a ingrijirii este esentiala si pentru asigurarea ingrijirii umane in utilizarea animalelor de laborator prin cresterea bunastarii lor si a impactului pozitiv asupra calitatii stiintei, a vietii oamenilor si animalelor beneficiare ale stiintei.
- Cultura ingrijirii este cheia bunastarii animalelor de laborator, ajutand la imbunatatirea calitatii datelor obtinute din procedurile in care sunt implicate animalele.

Cultura ingrijirii, cei 3R si bunastarea

- O buna cultura a ingrijirii trebuie sa conduca la beneficii pentru bunastarea animalelor si a personalului, a celor 3R si a calitatii stiintei. Realizarea unei culturi a ingrijirii nu este un scop in sine, ci un mijloc prin care este atins scopul.
- Exemple de beneficii pot fi: inlocuirea experimentelor pe animale cu alternative umane, reducerea numarul de animale folosite si suferintei acestora, o bunastare mai buna prin perfectionarea procedurilor, a locului cresterii animalelor, a cresterii si a ingrijirii lor.
- Cultura ingrijirii este un factor puternic ca mijloc de atingere a unui obiectiv efectiv si eficient in obtinerea de rezultate pozitive pentru animale, oameni si stiinta.
- Cultura ingrijirii trebuie aplicata intr-un mod semnificativ si nu pur si simplu folosita ca un cuvant la moda.
- Cu toate acestea, asigurarea unui climat de ingrijire este recunoscut ca unul dintre rolurile unui organism eficient de bunastare a animalelor conform ghidurilor europene privind rolul comisiilor pentru bunastarea animalelor si a comitetelor nationale de protectie a animalelor de laborator.
- Iar, de regula valorile institutiilor promoveaza atitudini si un comportament respectuos fata de animale si colegii de munca.

Principii cheie ale culturii ingrijirii

- Comportamentul si atitudinea adecvata din partea conducerii si a personalului cheie fata de cercetarea pe animale, prin dobandirea cunostintelor despre ingrijirea si utilizarea animalelor, despre problemele cauzate de utilizarea animalelor in cercetare.
- Asigurarea colectiva (in echipa) a standardelor referitoare la aspectele legale ale bunastarii, a celor 3R si a eticii utilizarii animalelor, care trebuie promovate la toate nivelurile institutiei pentru a putea fi aplicate (personal bine instruit).
- Responsabilitatea comuna fata de ingrijirea, bunastarea si utilizarea animalelor, trebuie impartita pentru a fi asigurate cele mai inalte standarde fara insa sa fie uitata responsabilitatea individuala.
- Comunicarea referitoare la bunastarea animalelor, la problemele aparute si efectul lor asupra stiintei, trebuie sa fie bidirectionala (cercetator - personal tehnic), eficienta, deschisa si sincera. Personalul trebuie sa aiba incredere, sa comunice problemele pe care le-ar putea avea si nu trebuie sa existe o „cultura a vinei” fata de cei care si-au exprimat ingrijorarile.
- Utilizarea unei abordari sistemice si de invatare mai degraba decat de invinovatire a oamenilor este esentiala pentru dezvoltarea discutiilor deschise si o cultura a ingrijirii pozitiva.
- Sprijinirea bunastarii animalelor, a personalului, imbunatatirea calitatii stiintifice si transparenta sunt cei patru piloni cheie ai unei culturi a ingrijirii pozitive.

Principii cheie ale culturii ingrijirii

- Conducerea si personalul cheie, trebuie sa fie bine instruiti cu privire la sarcinile si responsabilitatile fiecaruia si la ceea ce presupune exact munca lor.
- Personalul de ingrijire si medicii veterinari sunt direct implicati in ingrijirea si bunastarea animalelor de laborator fiind o parte importanta a unei unitati. Ei ar trebui sa fie imputerniciti si sprijiniti in intreaga unitate.
- Asigurarea ca personalul se simte apreciat, incurajat si recompensat pentru ca este constiincios si arata un nivel ridicat al ingrijirii, va promova intotdeauna cultura ingrijirii intr-o unitate. Daca personalul se simte apreciat, epuizarea si oboseala de compasiune vor fi mai putin frecvente, beneficiind astfel nu numai de bunastarea animalelor ci si de bunastarea lor.

Cultura ingrijirii si oboseala de compasiune

- Pandemia de Covid-19 a contribuit si a evidentiat puternic „oboseala de compasiune” in cazul personalului de ingrijire a oamenilor si a animalelor.
- Acest tip de oboseala se caracterizeaza prin epuizare fizica si emotionala, epuizare care duce la diminuarea capacitatii de a simti compasiune pentru alti oameni sau pentru animale.
- Dezvoltarea acestui tip de oboseala in domeniul experimentarii pe animale, se realizeaza prin:
  - presiunea si cresterea cerintelor asupra personalului,
  - lipsa materialelor si echipamentelor necesare unor ingrijire corecte,
  - lipsa instruirii in domeniu,
  - experimente inutile, fara rezultate concrete,
  - insatisfactia muncii,
  - superiori directi abuzivi.

Din experienta altor institutii – despre progresul unei culturi a ingrijirii

- Cultura ingrijirii in bunastarea animalelor a devenit o expresie folosita frecvent in stiinta animalelor de laborator si in comunitatea stiintifica a experimentarii pe animale.
- in ultimii patru ani, lideri globali in domeniul farmaceutic s-au angajat in dezvoltarea culturii ingrijirii prin programe pe mai multe planuri.
- in centrul acestora au fost principiile de baza ale incluziunii si imbratisarea progreselor inovatoare in cei 3R.
- Cu sprijinul conducerilor si incurajarea lor, proiectul a adunat feedback-ul colegilor din intreaga lume.
- Rezultatul este dezvoltarea, sarbatorirea si lansarea noilor angajamente sustinute de inovare si formare finalizate de peste 5000 angajati la nivel global.
- De la lansare, programul creeaza oportunitati pentru angajati de a sarbatori realizarile lor in domeniul bunastarii animalelor, impartasirea ideilor despre ceea ce inseamna o cultura a ingrijirii si cum ar dori sa sprijine angajatii progresul acesteia.

Din experienta altor institutii – despre progresul unei culturi a ingrijirii (2)

- Institutiile in cauza, doresc ca toata lumea sa se simta mandra si confortabil de ceea ce face, educand atat comunitati interne cat si externe despre compasiunea fata de eroii lor animalele, valoarea incomensurabila a cercetarii pe animale si importanta bunastarii animalelor.
- Acestea ctioneaza cu compasiune, responsabilitate, transparenta, daruire si bunastare in minte, depunand eforturi pentru a da putere celor din jur sa se implice si ofera idei creative si inovatii.
- Pentru a crea si promova aceasta cultura, liderii globali in domeniu gazduiesc evenimente, lucreaza in colaborare pe site-urile lor interne de partajare pentru a evidentia acest lucru, au un concurs anual 3R de cercetare si bunastare a animalelor care se incheie cu o ceremonie de premiere, etc..
- in afara competitiei, oamenii sunt incurajati sa impartăseasca idei inovatoare si de impact care au fost implementate pe tot parcursul anului pentru a putea fi promovate in intreaga institutie de exemplu:
- postari pe blog, impartasind din experienta de implementare spre exemplu a manevrarii rafinate a soarecelui in intreaga institutie, inclusiv cateva sfaturi de top.
- prin Buletine informative periodice pentru tehnicienii (Tech3Rs), care ofera cele mai recente noutati, actualizari cu privire la progresele recente ale celor 3R, evidentiaza noi resurse, cercetari si evenimente, care vor fi de interes pentru tehnicienii animalelor.
- De asemenea, ofera educatie continua sub forma de webinarii si oportunitati de formare in subiecte precum cultura ingrijirii si initiativa 3R.

Din experienta altor institutii – despre progresul unei culturi a ingrijirii (2)

- in afara competitiei, oamenii sunt incurajati sa impartăseasca idei inovatoare si de impact care au fost implementate pe tot parcursul anului pentru a putea fi promovate in intreaga institutie si nu numai de exemplu:
  - prin postari pe blog, impartasind din experienta de implementare spre exemplu a manevrarii rafinate a soarecelui in intreaga institutie, inclusiv cateva sfaturi de top.
  - prin aparitia de buletine informative periodice pentru tehnicienii (Tech3Rs), care ofera cele mai recente noutati, actualizari cu privire la progresele recente ale celor 3R, evidentiaza noi resurse, cercetari si evenimente, care vor fi de interes pentru tehnicienii animalelor.
  - prin educatia continua sub forma de webinarii si oportunitati de formare in subiecte precum cultura ingrijirii si initiativa 3R.

Exemple de cultura ingrijirii in manipularea rozatoarelor

- Manipularea rozatoarelor poate fi o experienta descuranjanta pentru personal, iar cand acesta este nelinistit creeaza o tensiune animalului.
- O parte din dificultate este sa gasesti resurse bune care ofera indrumari clare cu privire la modul de manipularea animalelor.
- O companie a creat un website intern pentru manipularea soarecilor si sobolanilor, site care are link-uri la pagini de internet externe, imagini si videoclipuri clare, precum si texte explicative.
- Resursele au fost traduse in limba italiana si spaniola pentru a activa comunitatea lor globala si pentru a avea un mesaj consistent in ceea ce priveste de ce ar trebui sa ne ocupam de animale intr-un mod specific (evitand manipularea de coada atat pentru soareci cat si pentru sobolani) si aratand personalului cum sa manipuleze corect-nonivaziv rozatoarele.

- Acum tehnica optima de manipulare a sobolanilor/soarecilor este cea a tunelului sau a mainii facuta cupa

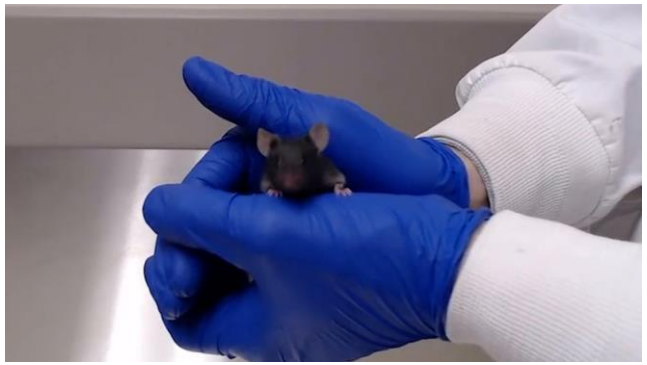

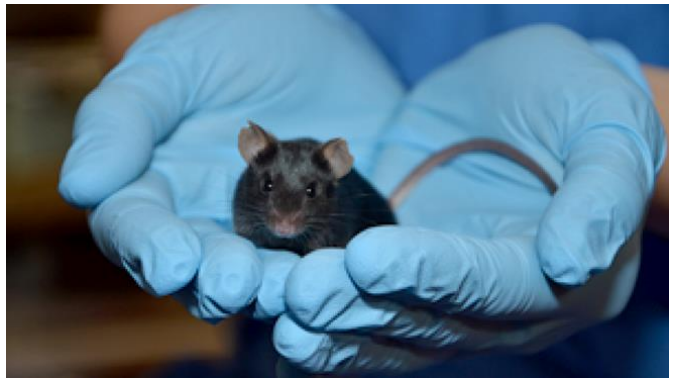

Cum putem demonstra ca avem o cultura a ingrijirii ?

- Existenta Codurilor de conduita ale institutiei, care intaresc asteptarile si valorile precum transparenta, respectul, responsabilitatea si munca in echipa. Daca aderam la aceste asteptari si valori, personalul va fi sustinut si la randul sau, va sprijini si va oferi o cultura a ingrijirii animalelor de laborator.

- in Marea Britanie spre exemplu, cultura ingrijirii este evaluata prin inspectarea unitatilor in mod regulat de catre Unitatea de Reglementare a Animalelor in Stiinta a Ministerului de Interne, pentru a vedea conformitatea cu legislatia care prevede ca o cultura a ingrijirii trebuie cultivata, sustinuta si promovata.

Cine raspunde pentru cultura ingrijirii

- Legislatia ar trebui sa identifice cine este responsabil si raspunzator pentru „ingrijirea, promovarea si promovarea” culturii, de exemplu, cei care au roluri denumite statutare pentru ingrijirea si bunastarea animalelor.

- Cu toate acestea, toti cei care lucreaza cu animale de laborator au o responsabilitate morala pentru cultura ingrijirii, nu doar in cadrul unei unitati de a respecta legislatia, ci si de a indeplini asteptarile societatii pentru ingrijirea si bunastarea animalelor de laborator.

Cultura ingrijirii acum si in viitor

Asteptarea nu este doar sa cream o cultura a ingrijirii, ci si sa...

- avem o viziune clara asupra a ceea ce inseamna cultura pentru unitate
- sa ne asiguram ca aceasta cultura exista cu adevarat in unitate
- sa fim capabili sa demonstram cum cultivam aceasta cultura
- sa nu credem niciodata ca sarcina de a crea o cultura a ingrijirii este finalizata.

Putem si trebuie sa facem intotdeauna mai mult, deoarece nu avem doar o responsabilitate legala ci si una morala.

In loc de concluzii !!

- Asigurarea unui climat de ingrijire este recunoscut ca unul dintre rolurile unui organism eficient de bunastare a animalelor conform ghidurilor europene privind rolul comisiilor pentru bunastarea animalelor si comitetelor nationale de protectie a animalelor de laborator

- Iar, de regula valorile institutiilor promoveaza atitudini si comportament respectuos fata de animale si colegii de munca.

Bibliografie

- Bertelsen, T., Øvlisen, K. Assessment of the Culture of Care working with laboratory animals by using a comprehensive survey tool. Laboratory Animals, 55, 5:453-462, 2021.
- Bertelsen T & Hawkins P (2020): A Culture of Care. In: Animal-Centric Care and Management. Eds. DB Sørensen, S Cloutier & B Gaskill.
- Boden T & Hawkins P (2016): Communicating the Culture of Care - how to win friends and influence people. Animal Technology and Welfare 15(3):151-156.
- Hawkins P & Bertelsen T (2019): 3Rs-Related and Objective Indicators to Help Assess the Culture of Care. Animals, November 2019.
- Measuring Culture of Care. A presentation by Thomas Bertelsen at the 10th World Congress on Alternatives and Animal Use in the Life Sciences, Seattle, August 2017
- New Zealand National Animal Ethics Advisory Committee. A Culture of Care; A guide for people working with animals in research, testing and teaching. https://anzccart.org.nz/app/uploads/2017/03/culture-of-care.pdf 2002.
- Promoting a Culture of Care (document produced by the RSPCA)
- Robinson & Wilkinson, Maintaining a Culture of Care during a research animal facility closure. Animal Technology and Welfare 2022, pp.11-16.
- Robinson & Kerton, Contributing to Your Culture of Care (practical advice for animal care staff). Animal Technology and Welfare, 2021, pp. 211-214.
- Robinson & Kerton, What does a Culture of Care look like? Lessons learnt from a workshop survey. Lab Animal,Vol. 50, 2021, pp. 263–271.
- Sally Robinson, Sue Sparrow, Bella Williams, Thierry Decelle, Thomas Bertelsen, Kirsty Reid, Magda Chlebus. The European Federation of the Pharmaceutical Industry and Associations' Research and Animal Welfare Group: Assessing and benchmarking 'Culture of Care' in the context of using animals for scientific purpose. Laboratory Animals, 54, 5:421-432, 2020.
- The Importance of a Culture of Care - a poster by Alan White, chair of the Animal Welfare and Ethical Review Body, GlaxoSmithKline UK (2018)